

O PERSPECTIVĂ EUROPEANĂ ASUPRA INFORMĂRII CONSUMATORILOR CU PRIVIRE LA FURNIZAREA DE SERVICII FUNERARE

*Silviu-Dorin ȘCHIOPU**

Abstract

In Romania, economic operators can provide funeral services – firstly – if they meet the criteria provided by the 'Law no. 102 from 8 July 2014 on cemeteries, human crematoriums and funeral services', and by the 'Technical and Health Rules regarding the funeral services, burial, cremation, transport, exhumation and reburial of human corpses, cemeteries, human crematoriums, and also the professional criteria that must be met by the providers of funeral services and the level of the guarantee fund' approved by Government Decision no. 741 of 12 October 2016, and – secondly – if they obtain the approval of the local council of the administrative-territorial unit in which they carry out their activity. Essentially a funeral service provider should refrain from providing such services in the absence of (a) the sanitary authorization for the provision of funeral services which attests the compliance with hygiene and public health norms, on the one hand, and (b) the approval of the local council, on the other hand. However most funeral parlors offer 'complete funeral services' despite not fulfilling one or even both mentioned conditions. That is why this brief study aims to analyze the extent to which the rules enacted for consumer protection oblige funeral service providers to disclose whether or not they hold the two authorizations. A conclusion is that the Romanian legislator should improve the national legal framework by regulating the obligation on funeral service providers to inform consumers in a specific and proactive manner about whether they hold the sanitary operating authorization for the provision of funeral services and the approval of the local council.

Keywords: *funeral services, consumer protection, obligation to inform, sanitary authorization for the provision of funeral services, approval of the local city council for the provision of funeral services, unfair commercial practices, misleading advertising.*

Potrivit art. 25 alin. (1) din Legea nr. 102 din 8 iulie 2014 privind cimitirele, crematoriile umane și serviciile funerare¹, operatorii economici pot presta servicii

* <https://orcid.org/0000-0002-9927-1016>. Rezultatele cercetării au fost prezentate în cadrul 7th International Consumer Scientific Conference „Reklamacje, mediacje i inne postępowania w sprawach konsumenckich – Complaints, Mediations and Other Proceedings in Consumer Matters”, 27-28 Octombrie

funerare numai dacă îndeplinesc *criteriile* prevăzute de această lege, precum și cele prevăzute de Normele tehnice și sanitare², aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 741 din 12 octombrie 2016³, și obțin *avizul consiliului local* al unității administrativ-teritoriale în care își desfășoară activitatea.

Criteriile amintite includ și obligativitatea conformării la normele sanitare pentru prevenirea situațiilor care ar putea pune în pericol sănătatea publică iar art. 23 alin. (1) din Legea nr. 102/2014 prevede că prestarea serviciilor funerare se poate face numai în spații autorizate. Autorizarea sanitară pentru prestarea de servicii funerare trebuie să țină seama și de faptul că, potrivit art. 21 alin. (3) din Legea nr. 102/2014, unele dintre servicii pot fi realizate și *separat*, adică nu este obligatorie prestarea tuturor serviciilor funerare enumerate în cadrul art. 21 alin. (1) din Legea nr. 102/2014⁴, iar pe cale de consecință autorizația sanitară de funcționare poate să nu privească ansamblul serviciilor funerare posibile, ci numai o parte din acestea⁵.

În cazul activităților de pompe funebre *stricto sensu*⁶ întâlnim servicii funerare precum primirea comenzii pentru înmormântare, transportul persoanei decedate, pregătirea pentru înmormântare⁷, așezarea pe catafalc și organizarea ceremoniei de ultim rămas bun, adică serviciile la care recurg cei care se îngrijesc de înmormântare⁸ și care urmează a fi prestate de către firmele de pompe funebre.

2020, organizată de Institute of Law, Cracow University of Economics - Department of Civil, Commercial and Private International Law (Instytut Prawa, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowi - Katedra Prawa Cywilnego, Gospodarczego i Prywatnego Międzynarodowego). Titlul comunicării: *Consumer Protection in Funeral Service*. Toate link-urile au fost verificate/accesate ultima dată la 22 noiembrie 2020.

¹ Publicată în M. Of. nr. 520 din data de 11 iulie 2014.

² *Normele tehnice și sanitare* privind serviciile funerare, înhumarea, incinerarea, transportul, deshumarea și reînhumarea cadavrelor umane, cimitirele, crematoriile umane, precum și criteriile profesionale pe care trebuie să le îndeplinească prestatorii de servicii funerare și nivelul fondului de garantare.

³ Publicată în M. Of. nr. 843 din data de 24 octombrie 2016.

⁴ Serviciile funerare constau în primirea comenzii pentru înmormântare, transportul persoanei decedate, pregătirea pentru înmormântare, așezarea pe catafalc și organizarea ceremoniei de ultim rămas bun, coborârea sicriului în mormânt, deschiderea și închiderea mormântului, exhumarea și reînhumarea, incinerarea, preluarea urnei și așezarea acesteia în nișa specială, predarea urnei.

⁵ Potrivit art. 25 alin. (1) din Directiva 2006/123/CE privind serviciile în cadrul pieței interne, statele membre asigură că prestatorii nu sunt supuși unor cerințe care îi obligă să exercite o anumită activitate specifică în mod exclusiv sau care limitează exercitarea în comun sau în parteneriate de activități diferite. A se vedea *Infra* n. 11.

⁶ Adică cu excluderea activităților de înmormântare/înhumare (cimitire) și a celor de incinerare a persoanelor decedate (crematorii umane).

⁷ Art. 2 alin. (1) teza a II-a din Normele tehnice și sanitare: „Pregătirea defunctului pentru înmormântare include și îngrijiri mortuare ce sunt adresate direct corpului defunctului, precum manoperele de spălare și igienizare, îmbalsămare și tanatopraxie”.

⁸ A se vedea și Silviu-Dorin Șchiopu, *Persoanele obligate să dispună cu privire la înmormântare*, Revista Universul Juridic nr. 8/2018, p. 155-160.

În lumina art. 21 alin. (3) din Legea nr. 102/2014, oferirea de „servicii funerare complete” implică cu necesitate prealabila autorizare sanitară pentru prestarea tuturor acestor servicii funerare, precum și obținerea avizului consiliului local al unității administrativ-teritoriale în care prestatorii de servicii funerare își desfășoară activitatea.

Potrivit art. 7 alin. (5) din Normele tehnice și sanitare, direcțiile de sănătate publică județene și a municipiului București au obligația de a afișa pe site-ul propriu lista prestatorilor *autorizați*⁹. La fel, următorul alineat impune consiliilor locale ale unităților administrativ-teritoriale obligația de a afișa pe site-ul propriu lista prestatorilor *avizați*¹⁰. Cum avem dubii cu privire la faptul că persoanele care dispun cu privire la înmormântare verifică din proprie inițiativă societățile de pompe funebre înainte de a recurge la serviciile acestora, cu atât mai mult cu cât nu de puține ori moartea surprinde precum un hoț, se naște întrebarea în ce măsură normele adoptate de Uniunea Europeană pentru protecția consumatorilor obligă furnizorii de servicii funerare să dezvăluie dacă dețin sau nu autorizația sanitară corespunzătoare și avizul consiliului local.

Un prim act normativ asupra căruia ne-am oprit este *Directiva 2006/123/CE* a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne¹¹, al cărei secund considerent face referire la *creșterea transparenței și asigurarea unei mai bune informări a consumatorilor*. Potrivit considerentului (50), „(e)ste necesar ca [...] beneficiarii serviciilor să aibă acces rapid la anumite tipuri de informații (s.n.). Fiecare stat membru ar trebui să determine, în cadrul prezentei directive, modul în care [...] beneficiarilor le este furnizată informația. În special obligația statelor membre de a se asigura că informațiile relevante sunt ușor accesibile pentru [...] beneficiari și că pot fi accesate de către public fără ca acesta să întâmpine obstacole poate fi îndeplinită făcând aceste informații accesibile printr-un site internet (s.n.). Orice informație ar trebui să fie furnizată într-un mod clar, fără ambiguități”.

⁹ Consultând, *exempli gratia*, site-ul Direcției de Sănătate Publică Covasna, la secțiunea „Informații utile” găsim numai „Lista prestatori servicii transport funerar autorizați” (a se vedea <https://www.dspcovasna.ro/ro/content/lista-prestatori-servicii-transport-funerar-autoriza%C8%9B> i) de unde deducem că în județul Covasna nu există pompe funebre care oferă servicii funerare complete. În caz contrar, fie direcția de sănătate publică nu și-a îndeplinit obligația de afișare, fie autorizația sanitară de funcționare a acelor prestatori nu acoperă întreaga gamă de servicii oferite în realitate. Evident nu putem exclude nici ipoteza în care serviciile funerare complete sunt prestate prin concursul a doi sau mai mulți prestatori.

¹⁰ Cercetând, de asemenea *exempli gratia*, secțiunea dedicată Consiliului local Brașov pe site-ul <https://www.brasovcity.ro> nu am putut identifica vreo atare listă, de unde deducem că fie în municipiul Brașov nu există prestatori de servicii funerare avizați de către consiliul local, fie acesta din urmă nu și-a îndeplinit obligația de afișare. Pentru un exemplu de aviz favorabil, a se vedea Consiliul local al municipiului Câmpina, *hotărârea nr. 49 din 23 aprilie 2019*, document disponibil la <http://www.primariacampina.ro/wp-content/uploads/2019/05/Hotararea-nr49-emitere-aviz-desf-activ-serv-funerare.pdf>.

¹¹ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii L 376 din 27 decembrie 2006.

Astfel, în vederea creșterii transparenței și asigurării unei mai bune informări a consumatorilor, art. 7 alin. (1) lit. c) privind *dreptul la informare* din Directiva 2006/123/CE, impune statelor membre obligația de a asigura că mijloacele și condițiile de acces la registrele și bazele de date publice cu privire la prestatori și servicii sunt ușor accesibile beneficiarilor¹², iar potrivit alin. (3) statele membre au obligația de a se asigura că informațiile sunt furnizate într-o manieră clară și neambiguă, că sunt ușor accesibile de la distanță prin mijloace electronice și că sunt actualizate. Această obligație a fost îndeplinită de România prin reglementarea obligației de a se afișa pe site-urile direcțiilor de sănătate publică/consiliilor locale lista prestatorilor autorizați/avizați¹³.

În continuare însă, art. 22 alin. (1) lit. c) privind *informațiile cu privire la prestatori și la serviciile acestora* al Directivei 2006/123/CE impune statelor membre obligația de a se asigura că prestatorii pun la dispoziția beneficiarilor datele autorității competente în cazul în care activitatea este supusă unui regim de autorizare. Cum prestatorii de servicii funerare sunt atât autorizați de direcțiile de sănătate publică, cât și avizați de consiliile locale, considerăm că obligația de a pune la dispoziția beneficiarilor informații cu privire la autoritatea competentă privește ambele autorități. De aceea, art. 26 alin. (1) lit. c) din *Ordonanță de Urgență a Guvernului nr. 49 din 20 mai 2009* privind libertatea de stabilire a prestatorilor de servicii și libertatea de a furniza servicii în România¹⁴, care dispune că prestatorii au obligația de a pune la dispoziția beneficiarilor „datele autorității competente care a eliberat autorizația”, trebuie interpretat în sensul că această obligație de informare privește nu numai autorizația emisă de direcția de sănătate publică, ci și avizul consiliului local.

Potrivit art. 22 alin. (2) din Directiva 2006/123/CE, statele membre au obligația de a se asigura că informațiile, *la alegerea prestatorului: fie* sunt comunicate de către prestator din proprie inițiativă, *fie* sunt ușor accesibile pentru beneficiar în locul

¹² Potrivit art. 4 pct. 3 al Directivei 2006/123/CE: „«beneficiar» înseamnă orice persoană fizică resortisant a unui stat membru sau care beneficiază de drepturi care îi sunt conferite prin acte comunitare [...] care, în scopuri [...] non-profesionale utilizează sau dorește să utilizeze un serviciu”. Acesta este sensul care interesează atunci când discutăm de persoanele care dispun cu privire la înmormântare, de regulă fiind vorba de persoane fizice.

¹³ De asemenea, potrivit art. 7 alin. (7) din Normele tehnice și sanitare, unitățile sanitare cu paturi *pot* afișa, la biroul de întocmire a formalităților în cazul decesului, lista cu prestatorii de servicii funerare autorizați, actualizată periodic. Această prevedere constituie o excepție de la interdicția publicității pentru serviciile funerare în unitățile sanitare. Amintim că, potrivit art. 23 alin. (3) din Legea nr. 102/2014, „(s)e interzice orice formă de publicitate pentru firmele prestatoare de servicii funerare în incinta instituțiilor de sănătate. La biroul de întocmire a formalităților, pentru persoanele decedate în instituția respectivă se poate afișa lista alfabetică a firmelor furnizoare de servicii funerare, cu adresa și numărul de telefon”.

¹⁴ Publicată în M. Of. nr. 366 din data de 1 iunie 2009. Este unul din (multele) acte normative care au transpus prevederile Directivei 2006/123/CE. Pentru alte detalii, a se vedea <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/NIM/?uri=celex:32006L0123>.

prestării serviciului sau al încheierii contractului, *fie* pot fi accesate cu ușurință de către beneficiar prin mijloace electronice printr-o adresă oferită de către prestator, *fie* apar în orice documente de informare oferite beneficiarului de către prestator care alcătuiesc o descriere detaliată a serviciului prestat¹⁵. Informațiile pe care trebuie să le ofere un prestator de pompe funebre urmează a fi puse la dispoziție sau comunicate în mod clar și neambiguu, în timp util înainte de încheierea contractului¹⁶.

Prin urmare, nu există o obligație universală a prestatorilor de servicii funerare de a comunica din proprie inițiativă beneficiarilor faptul că dețin sau nu autorizația emisă de direcția de sănătate publică, precum și avizul consiliului local. Informarea cu privire la datele autorității competente care a eliberat autorizația/avizul poate fi realizată și indirect în modalitățile prevăzute de art. 26 alin. (2) lit. b)-d) din O.U.G. nr. 49/2009¹⁷. Potrivit art. 28 alin. (1) lit. b) din același act normativ neîndeplinirea obligației de informare constituie contravenție sancționată cu amendă de la 1.000 la 10.000 lei. Mai precizăm că, atunci când prin încălcarea obligației de informare sunt sau pot fi afectate interesele consumatorilor, constatarea contravenției și aplicarea sancțiunii se fac de către reprezentanții împuterniciți ai Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor.

Cum art. 22 alin. (5) din Directiva 2006/123/CE permite statelor membre să impună cerințe de informare suplimentare aplicabile prestatorilor stabiliți pe teritoriile acestora, *de lege ferenda* se impune completarea Legii nr. 102/2014 în sensul reglementării în sarcina prestatorilor de servicii funerare a unei obligații de a informa în mod specific și proactiv consumatorii cu privire la deținerea autorizației sanitare de funcționare pentru prestarea de servicii funerare și a avizului consiliului local, precum și de a fi în măsură să demonstreze că beneficiarii au fost astfel informați. În plus, considerăm că este necesară și introducerea unei sancțiuni contravenționale corelative pentru încălcarea acestei obligații, fiind general cunoscut și acceptat că o normă juridică lipsită de sancțiune este inoperanta, astfel că ea poate avea o valoare etică, dar nu poate conduce la sancționarea celui ce nu o respectă¹⁸.

Art. 26 alin. (5) din Directiva 2006/123/CE amintește faptul că statele membre, în cooperare cu Comisia, încurajează dezvoltarea unor *standarde europene voluntare* cu scopul de a facilita inclusiv informarea beneficiarului. În cazul prestatorilor de

¹⁵ A se vedea art. 26 alin. (2) din O.U.G nr. 49/2009.

¹⁶ Amintim că, potrivit art. 11 din Normele tehnice și sanitare, prestatorii de servicii funerare păstrează și arhivează contractele de prestări servicii și copii ale documentelor fiscale timp de 5 ani.

¹⁷ Ușor accesibile beneficiarului în locul prestării serviciului sau al încheierii contractului; accesibile cu ușurință de către beneficiar, prin mijloace electronice, la o adresă oferită de către prestator; cuprinse în orice documente de informare oferite beneficiarului de către prestator, documente care cuprind o descriere detaliată a serviciului prestat.

¹⁸ Înalta Curte de Casație și Justiție, secția a II-a civilă, *decizia nr. 2313 din 25 iunie 2008*, disponibilă online la <https://www.scj.ro>.

servicii funerare avem *Standardul european EN 15017:2019 Servicii funerare – Cerințe*, aprobat de Comitetul European pentru Standardizare la 28 iulie 2019¹⁹ și de Directorul General al Asociației de Standardizare din România (ASRO) la 31 ianuarie 2020²⁰, având statutul unui standard român. Potrivit acestui standard, prestatorii de servicii funerare trebuie să se ghideze după o serie de principii etice printre care se numără și „respectarea strictă a tuturor legilor, normelor și reglementărilor aplicabile în ceea ce privește profesia, atât la nivel național și internațional”²¹. Astfel inclusiv standardul european reamintește prestatorilor de servicii funerare obligativitatea *stricte* respectării a cadrului juridic național și internațional cu privire la informarea beneficiarilor.

Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor²² stabilește norme privind informațiile care trebuie furnizate în cazul contractelor încheiate între consumatori²³ și comercianți, precum contractele de prestări servicii funerare, statele membre, potrivit art. 5 alin. (4) și art. 6 alin. (8), având posibilitatea de a impune cerințe suplimentare de informare aplicabile furnizorilor de servicii funerare stabiliți pe teritoriul acestora.

Având în vedere vulnerabilitatea deosebită a persoanelor care se îngrijesc de înmormântare, prestatorii de servicii funerare venind în contact cu familiile persoanelor decedate în cele mai delicate momente, când acestea au pierdut o persoană dragă, iar cei mai apropiați sunt de regulă în stare de șoc²⁴, considerăm că legiuitorul român ar trebui să adopte cerințe precontractuale suplimentare în materie de informare cu privire la deținerea autorizației sanitare de funcționare pentru

¹⁹ European Committee for Standardization, *European Standard EN 15017:2019, Funeral Services – Requirements*, https://standards.cen.eu/dyn/www/f?p=204:110:0:::FSP_PROJECT:62942&cs=1EFC3AA75B582E5BC6DDF4E370FBB223A.

²⁰ A se vedea <https://magazin.asro.ro/ro/standard/273319>.

²¹ Această prevedere este reiterată și în cadrul Anexei F – *Codul de etică al Federației Europene a Serviciilor Funerare (EFFS)*.

²² *Directiva 2011/83/UE* a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2011 privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii L 304 din 22 noiembrie 2011. Textul consolidat este disponibil la <http://data.europa.eu/eli/dir/2011/83/2018-07-01>.

²³ Potrivit art. 2 pct. 1 din *Directiva 2011/83/UE*, „«consumator» înseamnă orice persoană fizică ce, în cadrul contractelor reglementate de prezenta directivă, acționează în scopuri care se află în afara activității sale comerciale, industriale, artizanale sau profesionale”.

²⁴ A se vedea *Nota de fundamentare la Hotărârea Guvernului nr. 741/2016* pentru aprobarea Normelor tehnice și sanitare privind serviciile funerare, înhumarea, incinerarea, transportul, deshumarea și reînhumarea cadavrelor umane, cimitirele, crematoriile umane, precum și criteriile profesionale pe care trebuie să le îndeplinească prestatorii de servicii funerare și nivelul fondului de garantare, p. 3, document disponibil la https://gov.ro/fisiere/subpagini_fisiere/NF_HG_741-2016.pdf.

prestarea de servicii funerare și a avizului consiliului local, astfel încât consumatorii să poată decide cu adevărat în cunoștință de cauză.

Precizăm că Directiva 2011/83/UE a fost transpusă prin *Ordonanță de Urgență a Guvernului nr. 34 din 4 iunie 2014* privind drepturile consumatorilor în cadrul contractelor încheiate cu profesioniștii, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative²⁵ care prevede că sarcina probei în ceea ce privește îndeplinirea cerințelor în materie de informare revine profesionistului²⁶.

Precum în cazul O.U.G. nr. 49/2009 privind libertatea de stabilire a prestatorilor de servicii și libertatea de a furniza servicii în România, competența constatării contravențiilor și aplicării sancțiunilor revine Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor, însă, potrivit art. 27 din O.U.G. nr. 34/2014 privind drepturile consumatorilor, profesioniștii concurenți pot informa Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor în legătură cu încălcarea prevederilor acestui act normativ iar organizațiile profesionale pot chiar să inițieze acțiuni în justiție împotriva profesioniștilor care au săvârșit sau sunt susceptibili să săvârșească încălcări ale O.U.G. nr. 34/2014.

Din cele ce precedă, rezultă că prestatorii nu au obligația de a informa beneficiarii de servicii funerare cu privire la deținerea autorizației sanitare de funcționare pentru prestarea de servicii funerare și a avizului consiliului local, existând numai o obligație de a pune la dispoziția beneficiarilor datele autorității competente care a eliberat autorizația/avizul. Mai mult, nu există nici o obligație ca prestatorul să comunice datele din proprie inițiativă. De aceea, în cele ce urmează vom cerceta în ce măsură este sancționată crearea unei aparențe de legalitate în cazul prestării serviciilor funerare.

Un prim act normativ cu incidență în această materie este *Directiva 2005/29/CE* a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori²⁷, directivă care, potrivit considerentului (11), „stabilește o interdicție generală unică a practicilor comerciale neloiale care denaturează comportamentul economic al consumatorilor”. În acest sens art. 5 alin. (1) prevede că „(s)e interzic practicile comerciale neloiale”.

²⁵ Publicată în M. Of. nr. 427 din data de 11 iunie 2014.

²⁶ A se vedea art. 5 pentru alte contracte decât contractele la distanță sau contractele în afara spațiilor comerciale și art. 6 alin. (10) pentru contractele la distanță și cele în afara spațiilor comerciale.

²⁷ *Directiva 2005/29/CE* a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 privind practicile comerciale neloiale ale întreprinderilor de pe piața internă față de consumatori și de modificare a Directivei 84/450/CEE a Consiliului, a Directivelor 97/7/CE, 98/27/CE și 2002/65/CE ale Parlamentului European și ale Consiliului și a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului („Directiva privind practicile comerciale neloiale”), publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii L 149 din 11 iunie 2005. Textul consolidat este disponibil la <http://data.europa.eu/eli/dir/2005/29/2005-06-12>.

Potrivit art. 5 alin. (5) din Directiva 2005/29/CE, Anexa I conține lista practicilor comerciale considerate neloiale în orice situație iar lista unică se aplică în toate statele membre, putând fi modificată numai prin revizuirea directivei. Acestea sunt singurele practici comerciale care pot fi considerate neloiale fără o evaluare de la caz la caz. Punctul 9 include în lista practicilor comerciale înșelătoare fapta de „(a) declara sau a sugera sub orice formă, fără un temei real, că vânzarea unui anumit produs este legală”.

Precizăm că, în sensul Directivei 2005/29/CE, „produs” înseamnă orice bunuri sau servicii, astfel că punctul 9 poate fi citit ca „a declara sau a sugera sub orice formă, fără un temei real, că prestarea serviciilor funerare este legală”. Cum majoritatea societăților de pompe funebre menționează oferirea de „servicii funerare complete”, considerăm că această situație se înscrie în ipoteza prevăzută la punctul 9 din Anexa I a Directivei 2005/29/CE, în măsura în care acei prestatori de servicii funerare nu dețin atât autorizația sanitară de funcționare pentru prestarea tuturor serviciilor funerare, cât și a avizul consiliului local²⁸.

Reamintim că, potrivit art. 25 alin. (1) din Legea nr. 102/2014, operatorii economici pot presta servicii funerare numai dacă îndeplinesc criteriile prevăzute de această lege, precum și cele prevăzute de Normele tehnice și sanitare, și obțin avizul consiliului local al unității administrativ-teritoriale în care își desfășoară activitatea. Prin urmare, în lipsa autorizației sanitare de funcționare pentru prestarea de servicii funerare și a avizului consiliului local, vânzarea (prestarea) serviciilor funerare este nelegală, astfel că asemenea practici intră în domeniul de aplicare al Directivei 2005/29/CE.

Potrivit art. 13 al Directivei 2005/29/CE, statele membre stabilesc sancțiuni pentru încălcarea dispozițiilor de drept intern adoptate pentru aplicarea directivei și iau măsurile necesare pentru a asigura punerea lor în aplicare. Aceste sancțiuni trebuie să fie efective, proporționale și cu efect de descurajare. Legiuitorul român a reglementat aceste aspecte în cadrul Legii nr. 363 din 21 decembrie 2007 privind combaterea practicilor incorecte ale comercianților în relația cu consumatorii și armonizarea reglementărilor cu legislația europeană privind protecția consumatorilor²⁹.

Le fel, precum în cazul O.U.G. nr. 34/2014 privind drepturile consumatorilor în cadrul contractelor încheiate cu profesioniștii, în vederea stopării și combaterii

²⁸ A se vedea și art. 6 alin. (1) privind acțiunile înșelătoare din Directiva 2005/29/CE, potrivit căruia o practică comercială se consideră înșelătoare în cazul în care conține informații false și, în consecință, este mincinoasă sau, în orice alt fel, inclusiv prin prezentarea generală, induce sau poate induce în eroare consumatorul mediu, chiar dacă informația este corectă în fapt, cu privire la unul sau mai multe dintre următoarele elemente și, în oricare dintre situații, determină sau poate determina o decizie comercială pe care consumatorul nu ar fi luat-o în altă situație: [...] f) [...] calitățile și drepturile comerciantului sau ale reprezentantului său, precum [...] calificările, statutul, aprobarea (s.n.) [...]. Potrivit art. 5 alin. (4) lit. a) din Directiva 2005/29/CE sunt neloiale practicile comerciale care sunt înșelătoare.

²⁹ Publicată în M. Of. nr. 899 din data 28 decembrie 2007. ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2006/114/oj>.

practicilor comerciale incorecte, persoanele sau organizațiile care, potrivit legii, au un interes legitim, adică inclusiv operatorii economici concurenți, pot să inițieze acțiuni în justiție împotriva comercianților care au săvârșit sau sunt susceptibili să săvârșescă practici comerciale incorecte.

Nu în ultimul rând, trebuie să amintim *Directiva 2006/114/CE* a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind publicitatea înșelătoare și comparativă³⁰, care, în art. 3 lit. c), prevede că, în vederea determinării caracterului înșelător al publicității³¹, se iau în considerare toate aspectele acesteia, în special orice informație pe care o cuprinde cu privire la drepturile persoanei care își face publicitate, cum ar fi *calificările* sale.

Considerăm că menționarea serviciilor funerare „complete”³² în lipsa autorizării sanitare pentru prestarea *tuturor* serviciilor constituie publicitate înșelătoare în sensul Directivei 2006/114/CE și implicit a legii de transpunere³³, iar aceasta de vreme ce, potrivit art. 25 alin. (1) din Legea nr. 102/2014, operatorii economici pot presta servicii funerare numai dacă îndeplinesc *criteriile* prevăzute de lege și de Normele tehnice și sanitare, adică numai dacă dețin autorizația sanitară de funcționare pentru fiecare serviciu funerar oferit în parte, autorizație ce atestă tocmai îndeplinirea acestor criterii, respectiv deținerea calificărilor de către pretatorul de servicii funerare³⁴.

În încheiere, mai precizăm că, spre combaterea și stoparea publicității înșelătoare, în temeiul art. 7 alin. (1) din Legea nr. 158/2008, comercianții (adică alți operatorii economici concurenți)³⁵, precum și asociațiile și organizațiile care au un interes legitim pot să sesizeze Ministerul Finanțelor Publice. Dacă acesta din urmă, prin reprezentanții săi, constată încălcarea interdicției privind publicitatea înșelătoare, aplică sancțiunea contravențională cu amendă de la 3.000 lei la 30.000 lei, putând dispune și măsura complementară a încetării publicității înșelătoare.

³⁰ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 376 din data de 27 decembrie 2006.

³¹ Potrivit art. 2 lit. a) și b) din *Directiva 2006/114/CE*, „«publicitate» înseamnă orice formă de prezentare a unei activități comerciale, industriale, artizanale sau liberale în scopul promovării furnizării de [...] servicii (s.n.) [...]” iar „«publicitate înșelătoare» înseamnă orice publicitate care, în orice mod, inclusiv prin modul de prezentare, induce sau poate induce în eroare persoanele cărora li se adresează sau care iau contact cu aceasta și care, datorită caracterului înșelător, poate afecta comportamentul economic al acestora sau care, din aceste motive, aduce atingere sau poate aduce atingere unui concurent”.

³² Avem în vedere cu precădere situația în care această mențiune se găsește pe o firmă în sensul Legii nr. 185 din 25 iunie 2013 privind amplasarea și autorizarea mijloacelor de publicitate (republicată în M. Of. nr. 147 din data de 15 februarie 2018), adică orice inscripție, formă sau imagine atașată unei clădiri, cu referire la un operator economic sau la o activitate care se desfășoară în interiorul clădirii.

³³ *Legea nr. 158 din 18 iulie 2008* privind publicitatea înșelătoare și publicitatea comparativă, republicată în M. Of. nr. 454 din data de 24 iulie 2013.

³⁴ A se vedea și *Supra* n. 9 in fine.

³⁵ Potrivit art. 3 lit. d) din *Legea nr. 158/2008*, prin *comerciant* se înțelege „persoana fizică sau juridică ce acționează în scopuri care se încadrează în activitatea sa comercială, industrială, artizanală ori liberală și orice persoană care acționează în numele și pe seama comerciantului”.